

ACC. N:o M. 466:159

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

151.

220

Bröllop. 273.

Efter vigseln i kyrkan skulle bruden binda sitt strumpeband om brudgummens vänstra arm. Detta var liktydigt med att hon skulle få framgång i äktenskapet. Ek.

Bröllop. 274.

Efter det brudparet brutit upp från kalaset för att söka vilan skulle bruden försöka att sätta nattmössan på huvudet å brudgummen. Och hon i sin ordning en huvudduk på honom. Den av de båda kontrahenterna, som kom först skulle bli den, vilken komme att få övertaget i äktenskapet. Att man icke utan glömska försummade sig faller ju av sig självt. Ek.

Personsägner. 275.

221

Under fars ungdom fanns det en präst som tjänstgjorde i Fjälkestad vid namn Lundholm. En gång gick han förbi en stuga vid vilken en gubbe var sysselsatt med att hugga ved. Med denne, som var mycket slagfärdig, gav han sig i samspråk. - "När man en gång dör, vad ska man då ha, pastorn?" frågade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466 : 160.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

152

gubben. "Ja, det är svårt att veta", blev svaret, "men helt
säkert blir det något som kan jämföras med en god lammstek.
Och det duger väl?" - "Ja, nog gör den så", menade gubben, "
det är bara den faran, att det går här, som med så mycket
annat, det blir prästen och de store som ta'det". Ek.

Seder och bruk. 276.

222

Det var ganska vanligt, att man under min barndom begagna-
de sig av s.k. "skäkteverk" då man skäktade linet. Sådana verk
hade man dels i Stenemölla, anlagt av en mjölnare vid namn
Davidsson, dels ock i Bjärkeröd, vilket var anlagt av en herre
vid namn Skytte. Annars brukade man förr skäkta hören för
hand.

Ek.

Offer. 277.

223

Om man offrade kvistar av ris eller stenar, eller vad
som helst på en plats, där en av våda ljutit döden, så trod-
de man att denne lättare blev salig och sluppe att spöka.

Alla skulle kasta någon sak på detta bål då man gick förbi.

Ek.

ACC. NR M. 466 : 61.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N 3,

Seder och bruk. 278.

Utmed "doktorns trädgård" i Broby fanns det å kyrkogården en s.k. självspillingagrav, där de begravdes. Man fick icke ringa eller sjunga. Prästen hade endast att läsa Fader Vår och välsignelsen samt kasta på den döde. Ingen ringning fick ske. Merendels skedde det på kvällen, aldrig, åtminstone i Broby, mitt på dagen. Solen fick ej skinna på en självspilling. Förr begravdes sådana i markerna.

Ek.

Klokskap. 279.

De kloka brukade under äldre tider att begagna sig av den bössa eller värja, varmed en person tagit sitt liv, att därmed bota sjukdomar. Även rep begagnades för detta ändamål, och trodde man sådant skulle hjälpa.

224

Ek 8/6 21.

Seder och bruk. 280.

I Fjälkestad begagnade man sig av en trälåda på logan då man tröskade med slaga. I denna sattes tranlampan, vilken

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

158.

man använde sig av vid belysningen av logan. Den blev svag men var icke eldfarlig. Den nämnda lådan brukade man att benämna "holk" eller "lamoholk".

Ek.

Fiske. 281.

225

Under min barndom var det vanligt att man vid fiske använde sig av not. Framförallt i Tydingesjön var det brukligt. Allmogen kallade det att "draga an". Det var en båt vid var sida om noten, vilken roddes. I denna sutto sedan de, som hade att hörsa repen till sig, vilka voro fästade i noten. Det blev på så sätt en stor hög. Man drog noten alltid mot land och fick vanligtvis en myckenhet fisk.

Jöns Klemetsson, Slättarp
12/6 21.

Fiske. 282.

226

Isnot drogs ävenledes på Tydingesjön och som pojke har jag varit med däröm flerfaldiga gånger. Man högg ett cirka 5 meter stort hål på isen i form av en halvmåne. På en släda forslades doningarna ut. Noten var cirka 8 meter i fyrkant,

ACC. N:o M. 466 :163.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

105

227

samt 2 meter hög, med flöden uppe och sänken nere. Man hade två stakar i den ena ändan och rep, som gingo ihop med dessa. Det var cirka 15 meter långa bastrep, vid vilka en del små halmviskor voro fästade, som hade till ändamål att skrämma fisken i noten. Vid båda sidor hade man huggit små hål på isen, så att man under denna kunde föra stakarna mellan hålen och på så sätt dra repen och noten efter sig till man kom till det sista stora hålet, beläget cirka femtio famnar ifrån det förra stället, där noten förts ned. Här var nu ett större hål huggit i isen, genom vilket noten drogs upp, och fick man i allmänhet en hel myckenhet fisk, mest kanhända brax.

J.K.

Fiske. 283.

Drängarna hemma brukade på vintern förfärdiga de mjärdar, som vi använde oss av under fiske i Helgeå. De flätades av linnebast. Detta tog man av tråden strax efter midsommar, sedan det blivit "löpt". Det var grenarna, som för detta ändamål användes. Efter det man skalat av barken hade denna

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:164.

Landskap: Skåne
Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad:
Adress:
Socken:
Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

156.

228

2 228

229

att ligga sex veckor i blöt i ån, då den yttersta barken föll av så att den innersta var kvar, och användes sedan denna, dels till bastrep och dels till mjärdar. Bäggedera förfärdigade man själv. Man hade sedermera en vinga, varpå man haspade den samt en ställning, som man användessig av då mjärdarna flätades. I slutet av mars eller början av april byggde man sig en liten fördämning vid en sten, och var det vanligt att man satte ut mjärden mellan denna och landet, vänd så, att öppningen pekade mot strömmen. Fisken som gärna följde stränderna kom nu in i denna, som ofta var delad i två rum, så att den kunde tagas. Det var mest aborrar och smågäddor.

J.K.

Fiske. 284.

Nät sattes ut i vikarna vid Slättarp, där Helgeån gick fram. Dessa nät flätade vi själva om vinterkvällarna, och användes härtill lingarn, samt tagel till "tändlorna" eller den översta och nedersta kanten, som behövde att vara särskilt stark.

Jk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466:165

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

157

230

Att med snara söka fånga gäddor var ett fiske, som var särskilt omtyckt av barn. I all synnerhet gick detta ganska lätt för sig utmed bäckar, i vilka gäddor icke sällan upphöllo sig. Svårare var det utmed Helgeån, ehuru det kunde ävenledes gå för sig där. Snaran bestod av cittertråd, som var fästad på en stake eller ett längre spö. Den ring man gjorde å snaran hade man att träda om näbbet på gädden samt även de första fenorna. Sedan drog man till med ett häftigt ryck och kastade upp henne på land. Oftast lyckades det, men ibland misslyckades man också härutinnan.

J.K.

Fiske. 285.

Laxfiskena voro under äldre tider mycket enkla och primitiva, Man hade i min barndom ordnat det vid Slättarp med spjälör och gingo dessa med en spets ut i ån. Sedan vidgade den åter ut sig. Laxarna trängde sig fram så långt de kunde, men råkade sedan icke ut igen.

J.K.

231

Landskap: Skåne
 Härad:
 Socken:
 Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Adress:
 Berättat av:
 Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

158

J.K.

232

232

Fiske. 287.

Man hade en sorts fiskeinrättningsar, som kallades kadis-sor. Ofta voro dessa utsatta i vikarna, det fick sedan vara i ån eller Tydingesjön. Man klyvde ribbor och satte sedan ned dessa i jorden, där som icke var allt för djupt, så att de bildade en halvmåne, som smalnade av betydligt på mitten, men sedan åter vidgade ut sig. Då fiskarna kommit inom denna kunde de icke gärna komma ut igen, utan fingo stanna, samt togos med håv.

Fiske. 288.

"Lannar" brukade man benämna en sorts ålfisken, som man ännu under min barndom begagnade sig av. Man byggde en damm av sten, som gick tvärs över ån. Därvid hade man att tillse, så att bottnen var synnerligen tät, att icke fiskarna kunde komma emellan stenarna. Sedan hade man öppningar med ramar, liknande flod ?. Innanför dessa ramar var det garn, i vilka ålen skulle stanna. Vi hade tre sådana öppningar i vårt ålafiske, men jag har sett sådana vid Helgeå, där det var ända till sex. Ålen gick utför och ansågs det bra om starkt

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:167.

Landskap: Skåne LUNDS
Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

159.

fall fanns.

J.K.

Fiske. 289.

133

Efter det vi låtit "lannarne" vid Slättarp förfalla byggde far en ålakista. Denna var visserligen rätt enkelt inrättad, men den var dock givande vissa tider av året. Den hade form av en vanlig kista med en strut av bräder. Bottnen var längre så att ålarna kommo ned i denna. Sedan kommo de icke därifrån. Hål voro borrade såväl å samma botten, som ock å sidorna. Genom dessa hål kunde vattnet komma både ut och in. J.K.

Fiske. 290.

Man ska'ej gå ut på fiske då det är nordanväder, ty då går fisken på djupet. J.K.

Fiske. 291.

234

Det fanns folk i min barndom, som "förgjorde" fisket för andra. I all synnerhet var detta förhållandet med "lannorna" eller det laxfiske man begagnade sig av. Detta skedde dock ganska naturligt. Man strödde vita porslinsbitar på bottnen

ACC. NR M. 466 :168.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Fehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

160.

av ån, där ålen hade att gå fram, och som ålen skyr vitt, gick han icke dit.

J.K.

Fiske. 292.

En del personer, som voro dåligt sinnade kastade s.k. "kackelbär" ut i ån. Då fisken nappade sådana till sig-dånade ha n av, så att man kunde taga den. Man åt den emedandet var endast inelvorna, som förgiftats.

J.K.

Fiske. 293.

Det fanns en del personer som brukade att spränga med krut i ån, där man visste att fisk brukade uppehålla sig. För ändamålet laddade man en flaska med krut. Stubinen i denna antändes och flaskan kastades ut i vattnet. Kort därefter exploderade flaskan och vände sig därvid alla fiskarna på buken, små såväl som stora. Sedan kunde man taga dem med blotta händerna.

J.K.

235

ACC. N.R M. 466:169,

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Fehr Johnsson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921 Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

161.

236

I Slättarp brukade vi under äldre tider att gräva en grop vari rävar fångades - "rävagropa". Man valde för ändamålet en bakslutning där man trodde att räven brukade ha sin gång. Sedan grävdes en djup grav och sattes en påle i denna. På dess översta ända sattes därefter en i flott stekt and som luktade vida omkring, varefter ris breddes över gropen samt mossa och varjehanda, så att räven icke anade försåt. Han damp alltså ned i den djupa graven och fick stanna där, utan att komma därifrån.

J.K.

Jakt. 294.

Rävsaxen var ett fångstredskap, som man i rätt stor utsträckning använde sig av under min barndom, en tid, då det var gott om rävar. Den smörjdes med smör och brukade man ha handskar eller vantar på händerna då man skulle sätta ut densamma. Man hade att lysa på i kyrkan, då rävsaxar skulle läggas ut, så att folk visste det, och ingen människa i densamma kom till skada.

237

J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 170.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

162

296.

Ousbyborna hade alltid ord om sig av andra invånare i Göinge, att vara särdeles högfärdiga och styva av sig. Man brukade alltid säga om en Ousbybo att "selen var värd mera än hästen". En avkomling till den bekante Hasslaröds-Tufve, som förde brev i vagnsskakeln till Magnus Stenbock (från Malmö) hette Anders Tuvesson, och levde den ännu i min barndom. Han var särskilt stinn och blåst. Han ville en gång köpa ett par oxar av Säflacka - Mattes, som denne torgfört å Broby marknad. "Var hör du hemma?" frågade honom Mattes. "Jag har hemma i Ousby", blev svaret, snävt och högdraget. - "Det var minsann icke litet det", snävste Mattes till honom.

J.K.

138

Personhist. 297.

Det fanns i min barndom en gubbe i Loushult som gemenligen benämndes "Hansingen". Om denne berättades att han var ofantligt rik. Denne hade vid ett tillfälle varit körande i Stockholm, där han höll på gatan och betade sin häst. Rätt som det var kastades en koffert ned i vagnen. Hansingen fattade situationen och satte ögonblickligen hundlaget på hästen samt begav sig

139

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 466 : 171.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår: 1921 Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

163.

240

J.K.

Tjuvar. 298.

Det berättas om Dammhusgubben i Hanaskog att han fann en hel förmögenhet instucken i en gärdesgård. Det hade funnits tjuvar i trakten och de hade dolt den där. Barona-Peren i Broby hade stulit det i Olinge. Efteråt hade denne skrutit över att han varit till Store - Tuas och hållit bouppteckning. Men det blev ingen fröjd med rikedomen utan den gick lika fort som den kom.

J.K.

Tjuvar. 299.

Det fanns en stortjuv här i Broby för en del år sen som gemenligen kallades Barona-Per. Han var oäkta son till en baron Stael von Holstein på Nordanå, samt slutade sina dagar i fängelset.

J.K.

241

ACC. NR M. 466:172.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

164.

Do. 300.

Det fanns i min barndom en beryktad mästertjuv som kallades Jämstedt. "Du är ju en riktig stortjuv", sade domaren till honom en gång då han stod anklagad i Broby. "Nej, för all del", sa' Jämstedt. "Det är jag icke. Jag är blott en medlare, som tager från de rika och ger åt de fattiga. Han ville dock icke den gången erkänna något.

J.K.

Tjuvar. 301.

"Bussen" kallades en stortjuv, som hade många synder på sitt samvete. Han var en gång för rätta i Broby emedan han dels stulit en hop penningar, dels en del siversaker från en gubbe boende i närheten. "Hade ni icke flera pengar hemma?" frågade domaren gubben, som blivit bestulen. "Jo", svarade denne, "jag hade 300 daler gömda i en "fläskahäätta". Därmed menade han en mössa, som hade likhet av en kalott. - "Det var bra att få veta det", sa' Bussen. "En annan gång skall jag väl komma ihåg den". - "Det skall du allt få dröja med", menade domaren och det fick han också.

J.K.

242

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:173.

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Adress:

Berättat av:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1657

243

Vinzell var namnet på en bekant tjuvgömmare, som var boende i Påarp av Hjärsås församling. Han hade varit gift med två kvinnor på en gång och därför avstraffats med spö. Under förhöret erinrade domaren honom om detta. "Du har ju fått fyrtio par spö", sade han och tillade: "hur smakade det?" - Jag önskar ingenting högre än att den som frågar skulle få smaka," blev svaret.

J.K.

Tjuvar. 302.

I Slättarp bröto tjuvarna sig in vid ett tillfälle. Revo ned halmtaket. Det var en hållkarl, som kallades Lunnonma-Tysk. Meddelst upplyftande av en läm kommo de ned i ett rum där vi hade en mängd ollonfläsk förvarat, som de delvis bortförde. Den förut omnämnde Jämstedt, som var bror till "tysken" var med om detta. Bägge blevo, då de sedermera fasttogos, därför avstraffade med spö.

J.K.

244

ACC. N:o M. 466 : 174

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

166.

Fiske. 304.

I Påarpsån, som flyter genom Hjärsås församling, fanns det under min barndom rätt mycket med fisk och min farbror - Brostu'-Olan kallad brukade sätta ut "launor" i vilka han fångade ål. Man fick tömma näten till dessa på sanden, annars sprungo de sin väg.

Nils Niklasson, Västraby.
15/6 21.

Arbete. 305.

Det fanns för många år sen en skomakare i Påarp (Hjärsås socken) som brukade "sy i kapp med klockan". Han bestämde alltid en viss tiddå en stövel eller en sko skulle vara färdig. Sen gick han på allt vad han kunde, så att den skulle kunna bli färdig till den bestämda dagen. Och fick han arbetet färdigt dessförinnan sade han sig ha "vunnit på klockan". N.N.

241-

Källor. 306.

Utanför "Munka-Månssons" i Svenstorpa skog finnes en käl-la som är märkvärdig bland annat därför, att den springer rakt

246

ACC. NR M. 466:175.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

162

ut ur berget. Under min barndom var det ganska vanligt att man gick till denna att tvätta sig ifall man fattades något. Och de gamla brukade omtala, att icke så litet "lorteri" och dålighet i denna bedrivits.

N.N.

Midsommar. 307.

I min barndom firades midsommaren på så sätt i Hjärsås socken, att alla tjänare voro midsommarafhton fria från arbete om middagen. Då fingo också de torpare fritt, som hade att göra arbete vid Birarödsgården. Hemma i Svenstorp samlades man på ett bestämt ställe. Där restes sedan majstång. Pojkarna anskaffade blommor och grönt och flickorna bundo sedan därav kransar. På eftermiddagen restes majstången och bortåt skymningen kom spelmannen. Det fanns en sådan i trakten kallad "Månsa-Månsen". Han hade en son kallad "Lille-Måns" och spelade även denne fiol. Bägge gnodde på med dessa ända tills det var ljus dag och dansades det av både gamla och unga.

247

N.N.

ACC. NR M. 466 :176

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

168.

248

Under nödåret 1868 föll det under flera månader inte något regn. Och även här i Fjälkinge fick man det svårt. Man kunde icke binda rågen på sandjorden, utan var den så kort, att man måste rävsa samman den. Havren kunde ick huggas, utan man fick rycka upp den precis som då man "rycker hör". I slutet av augusti kom äntligen regnet och då skopades potatisen. Dessa blevo utan skal, men det blev rätt många. På hösten blev det ett välsignat vackert väder och de kunde stå ända tills i början av november. De voro rätt stora och dugde icke bara till brännvin, utan ävenledes till sättpotatis. J.Olsson, Fjälkinge. 17/6 21.

Offer. 309.

Det fanns under min barndom ett offerbål beläget ovanför Tykatorp, utmed en väg, som gick uppåt Kullaskogen. Om detta går den sägnen, att en gång för många år sen hade ett par barn från ett fattigt hem däruppe i skogen varit ute att samla allmosor. De hade också fått sådana och trodde, att de med dessa

249

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr Johnsson*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* ..... i .....LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

169.

skulle hinna hem på julafonden. Men det blev mörkt och de kom -
mo icke längre än hit. Där hade de lagt sig utmed vägen, men
under nattens lopp blev det så kallt, att de båda fröso ihjäl.
Sedermore på juldagsmorgonen fann man dem och blev då över
dem ett bål uppkastat, som man allt för hand gett näring.

Murare A. Balkenhausen, Lunnom 19/6 21.

Tjuvar. 310.

210

Far var för många år sen sysselsatt med mureriarbete vid den gamla gården i Bjälkarp, som ännu då stod kvar. Man grävde därvid upp ett skelett. Därvid bestyrktes en gammal sägen, som förut gått i bygden, att en krämare eller västgötaknalle där en gång i tiden skulle ha blivit rånad och mördad. En mulen decemberdag strax före jul, hade två knallar lämnat Tydinge, och togo sig väg genom skogarna åt var sitt håll, för att slutligen träffas vid Korsaslätt, utmed landsvägen. Den ene av dem kom emellertid aldrig fram. Man sökte honom utan resultat och slutligen trodde man att han hade gått ned sig på sjön, ehuru det även glunkades om, att han tagits av

211

ACC. N:R

M. 466 :/78.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

daga i Bjälkarp, där tjuvar hade sitt tillhåll. Och det visade sig nu vara alldeles riktigt. Skelettet fördes i all tyshet till Broby kyrkogård en kväll, där det nedsattes. Det hela lät icke tala om sig och brottet skulle ha skett långt innan den släkt kom i besittning av gården, som under senare tider ägt densamma.

Balkenhausen.

Klokskap. 311.

Små bölder, som man ofta förr erhöll brukade man att kalla, "kisteknaggar" och uppgav man att dessa skulle ha uppstått därigenom, att man suttit på en kista, där en del knaggar i form av naglar blivit inslagna. Och de botades på så sätt, att man satte ena benet av en trefot på "knaggen". Sen skulle man spotta tre gånger mellan benet och trefoten.

252

C. Björkman, Ousby. 18/6 21.

ACC. N:R M. 466:179.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K l o k a. 312.

Det fanns en person här å platsen, som för längre tid sedan ofta var anlitad då det gällde att stämma blod. Han brukade därvid att binda en tråd hårt om armen under det att han samtidigt läste en böneformel. Jag hörde den många gånger, men har glömt bort den alldeles.

Björkman

253

K l o k a. 313.

Den bekante kloke mannen i Wisseltofta Anders Hansson i Sjuhult brukade ofta att taga in hos en person, som var boende

ACC. NR M. 466:180.

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Adress:

Berättat av:

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

171

214

utmed Wisseltoftavägen kallad "Sticke-Olan", då han for till Ousby. Denne lärde åtskilligt av Anders, och en dag, då en person kom dit in under uppgift att han ärnade sig åt Sjuhult , sade Ola: "Jag kan bota dig lika bra som Anders Hansson. Jag vet vad han kommer att ordinera för denna sjukdom. Den sjuke gick också med på detta.

På kvällen kände emellertid Ola en alldeles särskild dragningskraft åt Sjuhult. Det var, som om både hans kropp och själ velat dit. Och innan han visste hur det gått till hade han stövlarna på och på väg. Han riktigt flög och det tog ej stort mer än en timma att hinna dit, ehuru vägen var en och en halv mil - - "Vad vill du mig, Anders?" frågade Ola, då han hunnit fram. - "Jag vill icke dig något annat", blev svaret, "än att du i fortsättningen skall akta dig för inblanda dig i det, som du icke begriper." Därefter återvände han hem. Men vid hemkomsten fann han att skosulorna, som voro alldeles nya, gått åt.

Björkman.

ACC. NR

466 : 181.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress: Björkby

Socken: Stenhag

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

172.

255

Kloka. 314.

En bekant besökte en gång Anders Hansson i Sjuhult, att av honom söka bot för sina dåliga ögon. För ändamålet ordinera-
de han Johannesört, som skulle plockas och upplösas i vatten.
Han använde sig härav, tvättade ögonen med detta vatten. Och
blev efter någon tid alldeles återställd.

Björkman.

Troll. 315.

Det ligger en stor höjd i närheten av Stenhag kallad Göja bjär, i vilken en trollkäring säges vara boende. Eller en jättekvinna vid namn Göja. Man uppger båggedera, men kullen bär efter henne sitt namn. Förr i världen trodde de gamla på platsen, att en där belägen stor sten restes upp på guldpelare och att man sedan dansade under denna. Så var det en dräng från den närliggande gården Rönneholm, som en julafhton beslöt sig för att rida dit att med egna ögon se vad alla människor i orten visste att berätta. Alldeles riktigt. Den stora stenen var rest på guldpelare och under denna dansade man ned liv och lust. Drängen inbjöds att delta. Därtill

256

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr Johnsson*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* ..... i .....LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

173.

257

hade han emellertid ingen lust. Man bjöd honom då ur ett fint dryckeshorn mjöd, varmed han skulle dricka dem till. Mjödet som var i hornet slog han bak hästryggen och red sedan däri-från med våldsam fart, eftersatt av alla trollen, som ville ha sitt horn igen. Han vågade inte stanna förrän han kom inom grindarna till Stehags kyrkogård. Då befann han sig på helig mark så att ingen kunde komma åt honom. Av detta vackra dryckeshorn, som var av silver, tillverkades sedan en ståtlig nattvardskalk, som länge tillhörde Stehags kyrka.

Kyrkoherde A. Helgesson, Stehag. 20/6 21.

Källor. 316.

258

Det finns en gammal offerkälla i närheten av Stehag, som gemenligen kallas Kungskällan. En konung skall där en gång ha blivit döpt. Ända in i senare tider har emellertid folk brukat att offra penningar och annat i denna i avsikt att vinna bot för sjukdomar.

A. Helgesson.

317

Landskap: Skåne..... *Upptecknat av:* Pehr Johnsson.....
Härad: ..... *Adress:* .....
Socken: ..... *Berättat av:* .....
Uppteckningsår: 1921 *Född år* ..... *i*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

174.

317.

På höjden mellan Skepparslöf och Wä fanns det i min barn-dom en sten, som av befolkningen i orten kallades Prickesten. I denna sten finnes dels liksom ett säte att sitta i, dels ock åtskilliga små hålor inristade. Därav har säkerligen namnet uppkommit. Äldre människor hällo före, att det spökade vid samma sten. I dessa hålor, vari ofta stannade vatten, brukade man före soluppgången en torsdags- eller söndagsmorgon att tvätta sig. Man trodde att detta skulle hjälpa för diverse sjukdomar, tandverk, hudutslag och litet av varje. Man offrade ävenledes någon småsak, knapp eller knappnål i desamma. Allt under tanke på att detta på sitt sätt skulle bidraga till att de återvunno hälsan. Även för vårtor brukade man tvätta sig i vattnet, som stannade i hålorna. Hanna Olsson, Broby. 24/6 21.

259

Skatter. 318.

260

De gamle hällo före, att här i Smörby (Hästveda socken) skall finnas en väldigt stor skatt nedslätt. Förr fanns det

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

125.

endast en gård härstädes. En ägare till denna hade fyra söner, varför han innan han gick häдан, skiftade denna i fyra delar. En av dessa söner blev sedermera, efter det oroligheter utbrutit mellan de båda grannländerna, snapphane. Av fruktan för att komma i svenskarnas händer rymde han därfor över till Danmark, men dessförinnan gömde han någonstädés på Smörby ägor allt vad han under krigsåren lyckats roffa till sig, vilket icke skall ha varit så litet.

Det var en skomakare för en del år sen, som var skicklig i begagnandet av slagruta som försökte med hjälp av denna sätta sig i besittning av skatten. Men det lyckades dåligt. Han fick ingen vetskaps om var denna är belägen. Sven Olsson, Smörby. 25/6 21.

261

Skatter. 319.

Vid Saxalid, som är belägen utmed den gamla vägen emellan Broby och Hästveda, säges ävenledes en skatt vara nedsatt. Man tror jämvälv här att det är snapphanar, som varit framme. Skomakaren, som grävde vid Saxalid, var ävenledes här framme och sökte komma i besittning av denna. Det berättas att han hittade

262

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

126.

en gammal nyckel, vil^ket gjorde, att han blev ännu ivrigare i att gräva, allt under tanka på att slutligen stöta på kistan. Detta skedde också. Men i samma ögonblick fick han se huset, vilket han bodde i, stå i ljus låga. Han skyndade allt vad han förmådde att komma hem, men fann då till sin stora förargelse, att det blott var en synvilla. Han återvände, men kistan var nu helt försvunnen.

Sven Olsson.

Snapphanar. Skatt. 320.

263

Det fanns en bonde i Smörby under snapphanetiden, som gav sig i slang med dessa stråtrövare. Men när freden slöts fick han rymma över till Danmark, detta emedan han utfört en hel del dåd, så att han här hemma var alldelvis fågelfri. Därifrån skrev han sedermera till en i Smörby bosatt broder, som hållit sig stilla, att om han fick komma och hälsa på denne, så skulle han anvisa honom en skatt, som var så stor, att det skulle bli en daler för vart fjät han gick emellan den plats i Danmark, där han bodde, och Smörby, samt dessutom något över. Hur glad bonden härhemma än var vid pengar vågade han

264

ACC. NR M. 466:186.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

177.

ändock icke bevilja detta, emedan han fruktade att bli inblandad i saken och mista både liv och egendom. Brodern dog i Danmark utan att någonsin komma över. Man trodde förr att det var den svenska krigskassan, som här blivit nedsatt och att bonden i Smörby varit med om att röva denna vid Loushult.

Sv. Olsson.

Skatter. 321.

Det finnes ett stort bokhult på Smörby ägor, i vilket mina förfäder brukat säga, att en stor skatt skulle vara gömd. Min farfar hade en bror, som ej var i en så god förmögenhetsställning, att han kunde köpa sig ett eget hemman utan fick på fädernegården taga et s.k. "utlösningstorp", för vilket han betalade ett belopp av 1 kr. pr år. Utanför detta torp såg han flera gånger en gumma gå, klädd i klut. Hon gick alltid, som om hon övervakat den stora skatten, som man påstod där vara nedsatt.

Sven Olsson.

265-

Källor.

Det finns en källa vid Broby strax invid ån, kallad Prästa -

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 187.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

178,

266

källan. Den är vackert murad och fordom mycket använd av befolkningen i byn. Det var ett klart synnerligen utmärkt vatten i denna. Man hämtade alltid vatten där, att koka ärter i. Men det lär även ha funnits de, som gått dit för att söka bot för sjukdomar och krämpor. A.Balkenhausen, Lunnom. 27/6 21.

Orthistoria. 323.

Det finns en backe i Lunnom, som gemenligen benämndes Globacken. Den är högst belägen av alla där befintliga höjder. Då man stod där kunde man se vitt omkring över halva häradet. Ävenledes var man av den uppfattningen att man där brukat stå och sett efter sina kreatur, då de gingo ute på bete.
Balkenhausen.

Spöke. 324.

De gamle hóllo före att det lyste och "glossade" litet varstädes omkring den s.k. Glohögen, belägen i närheten av Lunnom.

Bengta Olofsson, Lunnom.

267

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

Kloka. 325.

Det fanns i min barndom en kvinna i Tydinge, gemenligen kallad Har-Hannan, som gällde för att vara klok. Man sade att hon lärt denna sin klokskap av sin far, som i vanliga fall kallades Hara-Månsen. Denne hade svartkonstbok. Min far fick en gång en högst våldsam tandverk. Men efter det Måns läst för honom en stund i samma bok, gick verken bort. Men vad det var han läste kunde far icke begripa. Det var på ett språk han icke förstod.

Balkenhausen.

326.

^{n/} En anna person, som hade ont i tänderna sökte ävenledes Hara-Månsen. Han ordinerade därvid åt denne, att bryta en kvist av ett träd och dela den sjuka tanden med. Sedan hade han att åter knyta fast denna pinne, där den förut suttit. Detta skulle ske med ullgarn. Mannen gjorde så och blev bra. Men sedan blev det en stor knuta på grenen och den som tog sig för att en gång hugga detta träd fick den tandverk, som på så sätt där blivit knutit fast.

Balkenhausen.

179.

268

Landskap: Skåne ..... *Upptecknat av:* Pehr Johnsson .....
Härad: ..... *Adress:* .....
Socken: ..... *Berättat av:* .....
Uppteckningsår: 1921 ..... *Född år* ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

180.

269

270

Tjuvar. 327.

I äldre tider hörde det icke till det ovanliga att folk, som under nattetid ämnade bryta sig in hos folk att stjäla och begå våldshandlingar, kröpo upp på skorstenen och sedan ned i denna, där de ställde sig på spjälluckan. När det så blev tyst i stugan sökte de komma ned i denna. Besjälad av dylika avsikter kom en gång för många år sen en beryktad stor-tjuv till en gubbe i Tydinge. Denna märkte emellertid detta. Han smög sig därför upp och tände hastigt en så våldsam brasa, att tjuven blev rökad ihjäl, Om morgonen, då man kom upp, stod han i detta sorgliga tillstånd i skorstenen. Och aldrig kam han mera att besjälala någon.

Balkenhausen.

Spöke. 328.

Det fanns en gård i Kristianstad i vilken det under äldre tider spökade alldelvis besatt. Man hörde huru det skrapade och hamrade i skorstenspipan, precis som då sotaren där arbetar. Det var också en sådan. Far, som i många år varit murare och sotare i denna stad, brukade nämligen omtala, att det hörde

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 190.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

181

271

ingalunda till det ovanliga, att det fanns sotare, som blev
sittande i skorstenspiporna så att de rökades ihjäl. Så hade
varit förhållandet med den, som efter denna sin på detta sätt
sorgligt timade död fick gå igen.

Balkenhausen.

Bäckahästen. 328.

De gamla höllo före att Bäckahästen vid ett tillfälle var
synlig på Nordanå ängar, då en del ungdomar där voro syssel-
satta med lek. En häst kom ibland dem och alla kröpo nu upp
på denna. I rask takt sprang han sedan åstad mot ån, som här
är både bred och djup. De torde alla ha omkommit om icke en av
dem varit rådig nog att kasta sin kniv emellan hästen och
vattnet. Då fick han vända och de lyckades så småningom komma
av.

Jöns Klemmedsson. 28/6

Näcken. 329.

Under gamla tider var det, enligt mångas berättelser, rätt
vanligt att man under ljumma sommarkväällar kunde få höra
Näcken spela på Nordanå ängar. Och det sades ävenledes att

272

ACC. NR M. 466 : 191.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken: Kröby
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av: Förskrivande
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1982.

min farbror, gemenligen kallad Slättarpa-Åke, delvis lärt sin konst av honom. Han var blind och var enstående som speleman, samt i egenskap av sådan anlitad vida omkring. J.K.

Gnideld. 330.

När pesten rasade bland kreaturen ansågo de gamla, att man skulle gnida trä mot varandra, så att man fick eld. Sedan hade de att antända en del ris, som man utbrett på marken och driva kreaturen emot röken, som därav uppstod. Därigenom trodde man sig kunna feda dem för pestsjukdomen. J.K.

Gnideld. 331.

Järneke sades vara det bästa, då det gällde att få upp gnideld. Man hade att gnida två sådana träbitar emot varandra, då slutligen dessa blevo så varma att eld uppstod. J.K.

Seder och bruk. 332.

I min barndom gjorde vi själv svavelstickor. Drängarna sutto hemma i stugan och kretade till dessa. Sedan smälte man svavel i en panna och doppade dem i, varefter de kunde använ-

273 Original

274 Original

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R M. 466 :192.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921 Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

183.

das. Hemma i mitt hem hade vi ett stort lerfat, som man kallade "sassajärn" i vilket svavlet smältes. Stickorna, som voro långa och tunna, doppades sedan häri.

J.K.

Fiske. 333.

Det hände under min barndom, att far beklagade sig över att han fick ingen ål i de "läunar", som han hade uppsatta i den utanför belägna Helgeån. Snart kom man underfund med orsaken. Det fanns en dräng vid Nordanå, som hade satt ut ålarev och han tog dem. En sådan rev var då alldeles okänd i dessa trakter, men blev snart vanlig.

J.K.

Ortsägner. 334.

Det finns en rinnande djup källa i Östra Skåne, som kallas klockekälla. I denna säges en kyrkklocka vara sänkt. Tre socknar stöta till vid denna källa, nämligen Långaröd, Huaröd och Svensköp, samt ävenledes tre härad, nämligen Frosta, Färs och Gärds, samt två län Kristianstads och Malmöhus. Vid denna källa har man också i äldre tider bedrivit en hel del lorteri, så att man offrat både pengar och annat under tanke på att

275-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

återvinna förlorad hälsa och bli kvitt de sjukdomar varav man led. Källan har ett gott och hälsobringande vatten.

Byggmästare Ola Persson Odal, 70 år. 29/6

Midsommar. 335.

Under min barndom hörde jag aldrig de gamla i Långaröd, min födelsesocken, tala om midsommar eller midsommaraftonen, utan alla sade de Sankt Hans afton. Det var över allt i dessa trakter vanligt, att man under den aftonen plockade S:t Hans blommor och satte i bjälkarna. De ansågos sedan nyttiga att därmed bota både människor och djur.

Ola Persson.

Källor. 336.

Det var en hel del folk, som under midsommarafton foro från Långröd ända till S:t Olof för att offra i dess källa under tro på att återvinna förlorad hälsa.

Ola Pn.

Tjuvar. 337.

Maglehems ora var farlig att färdas igenom under nätterna. Där uppehöllo sig tjuvband, vilka hade sitt tillhåll här och

Skriv endast på denna sida!

184.

276

277

ACC. NR M. 466 : 194,

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: 1921 Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

185

där i trakten. Två knallar blevo under min barndom där försvunna utan att man kunde utröna var de blivit av. Förmodligen hade de mördats och rånats.

Ola Pn.

Gillen. 338.

Vid alla större gillen under min barndom medförde man spettkakor. De bakades av en gumma i Långaröds socken och voro synnerligen stätliga. Vid större gillen hade hon att arbeta härmed mer än en vecka i förväg.

Ola Pn.

Valborgsmässan. 339.

278

I Huaröd var det vanligt i min ungdom att de unga gingo omkring från gård till gård avsjungande den kända majvisan "Maj är välkommen". De skulle i varje gård som besöktes erhålla ägg. Dessa medfördes sedan till den gård, där det egentliga kalaset avhölls. Och dansade man sedan där ända tills det blev ljus dag.

Ola Pn.

Landskap: Skåne ..... *Upptecknat av:* Pehr Johnsson .....
Härad: ..... *Adress:* .....
Socken: ..... *Berättat av:* .....
Uppteckningsår: 1921 *Född år* ..... *i*

186.

Spelmän. 340.

Det fanns ännu för en del år sen en vida omkring beryktad spelman kallad Ola Andersson. Han spelade makalöst bra och var med på alla gillen vida omkring i den trakten. Deltog även i spelmanstävlingar.

Ola Pn.

Spelmän. 341.

Den främste spelman som fanns i mina yngre år var Hans Svensson i Agusa. Han var läromästare för en hel del andra, och brukade man om honom säga, att han delvis lärt sin konst av näcken. Åtminstone spelade han "elvaleken", ehuru han avrådde från att då vara honom för nära.

Ola Pn.

279

Spöken. 342.

Då jag tjänade i Huaröd brukade vi på vintern köra till Kristianstad med brännvin. Sent en afton, då vi voro på hemväg från samma stad och kommo till Sönnarslöfs backar var det nästan omöjligt att få hästarna fram. Och jag kände på mig, att bakifrån var det något somm höll igen. Det var omöjligt att få dem till att gå annat än steg för steg hur mycket jag

280

ACC. NR M. 466 : 196.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

187.

än piskade på. Och då vi äntligen kommo hem voro de alldeles uppblötade av svett. Efter det jag satt hästarna i stallen gick jag själv till sängs. Om morgonen sade hushållerskan till mig: "Vad var det för något du hade med dig hem i går afton, Ola?" - Jag visste icke vad jag skulle svara härtill. - "Jo, i går afton kom en stor svart hund rusande in i mitt rum, sen jag hade lagt mig", sade hon. "Han hade alldeles eldröda ögon och var borta vid sängen och nosade på mig. Sen försvann han igen." Ja, inte vet jag vad det var, men nog tror jag att det var den som höll igen på vagnen och gjorde hästarna alldeles uttröttade, helst som Sönnarslöfs backar aldrig haft något gott rykte.

Ola Pn.

281

Spöke. 343.

Min far brukade tala om, att han och en del andra hovrierbönder någon gång under 1840-talet skulle köra alm för Långaröds socken ned till Ystad. Det blev sent då de komma på hemväg. Plötsligt blev den ena vagnen så tung, att hästarna knap past orkade dra den. En gick av för att se efter. Han tog huvudlaget av hästen för att se genom detta. Och fick han då

282

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr Johnsson*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* i

188.

se en gast sitta bak på denna. Men hur bonden än såg ville denne icke gå ändå. Då funderade en annan bonde på ett annat gott knep som icke förfelar verkan under liknande förhållanden, nämligen att kasta sitt vatten under vagnsbössan. Då flög han av vagnen så att det gnistrade i mörkret och skrattade sedan alldeles förfärligt i ett kärr andra sidan vägen. Ola Pn.

Troll. 344.

Det finns i Röshult (V. Göinge) ett rätt högt berg kallat Tike Brus bjär. I detta berg skall i forna dagar troll ha uppehållit sig. Vid ett tillfälle då bröllop avhölls i trakten och bröllopsskaran råkade komma förbi berget, red bruden närmast detta. I ett ögonblick, då brudgummen var vänd åt annat håll, stod ett troll bak en buske och nappade bruden till sig. När mannen såg sig om var hans unga maka försvunnen. Och han fick henne aldrig igen. Därför har berget sedan dess kallats Tike Brus bjär.

Gustav Persson, Röshult 1/7 21.

283

Landskap: Skåne*Upptecknat av:* Pehr JohnssonLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV*Härad:**Adress:**Socken:**Berättat av:**Uppteckningsår:* 1921*Född år* ..... *i*Lyktemän. 345.

Mellan Landsvägen mot Finja och Tyke Brus bjär är i den å, som flyter fram i dalgången ett gyl där tre socknar stöter samman, nämligen Finja och Åkarp varjämte en flik av Röke stöter till. Här brukade förr gamla lantmätare som sprungo i rågångarna mötas. Det gnistrade och glossade alldeles förfärligt och man kunde till och med höra hur det frasade, då gnistorna kommo i vattnet där nedanför.

G. Pn.

189

284

Spelmän. 346.

För många år sen fanns det en spelman som uppehöll sig här i trakten, kallad Kämpe. Han var icke född här, men uppehöll sig här i alla fall. Länsmannen i orten ville ha honom till den, där han egentligen hörde hemma och kom för ändamålet en gång till det torp där han bodde. "Dt är bäst du beger dig hän, där du är skriven, annars nödsakas ja' med fångskjuts föra dig dit," sade länsmannen i myndig ton. "Goa kommissaren," blev svaret, "det vill jag visst det; men jag kan väl få spela en avskedsmelodi först," manade Kämpe. Och det beviljades. Nu tog

285

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

han upp elvaleken, fönster och dörrar sprungo upp och länsmannen började dansa, som han hade varit på den uppsluppnaste bal. Och han dansade genom skogen ända hem. Men då var han så uttröttad, att han alldeles maktlös föll omkull på golvet."Det var en s-s karl den," sa'länsmannen, och aldrig går jag mera och talar vid den. Och Kämpe stannade kvar i torpet tills han själv fann för gott att gå därifrån.

G. Pn.

190.

286

Gillen. 347.

För så där en fyrtio år sen avhölls det ett förfärligt stort gille, jag tror ett bröllop, i Hillarps by. Där voro en mängd förningar av olika slag, och man räknade till över tjugo spett-kakor. Jag minns mig aldrig förr eller senare sett så stort antal sådana vid någon gillestillställning här i orten. G.Pn.

Spöken. 348.

Det finns en backe i närheten av Röshult, där förr i värliden har stått ett hus i vilket man påstått att det spökat, och det en tid alldeles förfärligt. Orsaken härtill skulle vara den

287

Landskap: Skåne ..... *Upptecknat av:* Pehr Johnsson .....
Härad: ..... *Adress:* .....
Socken: ..... *Berättat av:* .....
Uppteckningsår: 1921 *Född år* ..... i .....

181.

att en gubbe där en gång var boende, som var känd vida om-
 kring för sin snålhet. Han hade samlat sig en liten förmögen-
 het som han hade hemma hos sig. Så en natt kom det rånare dit
 och som gubben icke genast ville visa honom var han hade sina
 skatter förvarade blev han mördad. Sedan dess har han gått om-
 kring där och sökt efter dessa.

G. Pn.

Ortsägner. 349.

I närheten av Röshult finns en hel del små hålor i mar-
 ken å en högt belägen skogsås. Det anses att dessa hålor äro
 lämningar efter förskansningar, emedan ett slag därstädes skall
 ha stått mellan danskar och svenskar. En av parterna skall ha
 kommit över från ett nedanför beläget kärr, utmed vilket vä-
 gen gick fram mellan Hillarp och Finja.

G. Pn.

288

Skatter. 350.

Det finnes vid Skabersjö, i vars närhet min födelseort är
 belägen, en väldigt stor hög, om vilken man vet berätta att en
 stor skatt skall vara nedgrävd. Några gubbar i trakten beslöto

289

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

192

en gång gräva sig ned i högen under tanke på att komma i besittning av skatten. Då de kommit ett stycke ned i denna stötte de på en stor kopparkista. Nu gällde det att få upp denna. I detsamma kom emellertid en tupp framrusande, dragande en stor kärra. Då han fick se dem på detta sätt släpa och slita skek han av alla krafter: "Stock ---- holm! Stock --- holm!"

"Ska' du som ä'så liten dra den kärran till Stockholm!" skrek en av gubbarna, "så ä' du sannerlien te o gratulera!" Men det skulle han icke ha sagt, ty i samma ögonblick var allt helt och hållet försvunnet och intet mera att se. Och aldrig ha de mera hittat kopparkistan, hur mycket man än sökt efter den.

Lagerbokh. Olof A. Blondell. 1/7 21.

290

Midsommar. 351.

~~X~~ Midsommaren har man alltid firat på ett särskilt högtidligt sätt i södra Skåne. Sålunda var det under min barndom, som förflöt under sjuttiotalet, ännu vanligt, att man i Skabersjö, Torup och nägränsande socknar brukade plocka en ört för varje familjemedlem och satte man sedan dessa örter under

291

ACC. NR M. 466 : 202.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

193.

loftsbjälken för att se vilken som vissnade först. Den som detta gjorde, dem familjemedlemmen trodde man skulle först dö. Alla som önskade en eller annan sorts blomster till botande av sjukdomar hos människor eller djur, skulle plocka dem midsommaraftonen, emedan man då ansåg att de medförde en större och kraftigare verkan.

Blondell.

X Person- 352.

Om den här i trakten boende Nils Månsson i Skumparp viste de gamle berätta en oerhörd mängd sägner. Vid ett tillfälle hade han sålunda med sig en granne, som hade ett rätt tvekydigt föregående med sig ute för att fånga rapphöns. Man hade efter den tidens sed spärrat ut ett nät och den nämnde grannen låg och passade detta. Nils Månsson gick sedan omkring för att söka schasa dem in i nätet. Därvid hörde det till att han skulle prata med dem. Det gjorde han också. "Nu ska ni inte bry er om att gå in i Annersessnät, eller ha med honom att göra," sade han. "Det är en simpel karl. Han super, han slår sin hustru, ja, han är till och med inte så nöga med mitt och

292

ACC. NR M. 466 : 203.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år * i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

194

293

ditt." Karlen vågade icke släppa nätet, utan fick taga emot allt detta, ehuru han var till ytterlighet uppbrakt över Nils Månnssons utlåtanden. Efteråt sade han också till honom i uppbragt ton: "varför pratade du sådana dumheter." - "Ja' kunde ju ej säga annat än vad som var sannt. Hade jag ljugit hade icke hönsen trott mig, och följaktligen icke gått dit." Grannen teg, men ville aldrig mera gå med Skumpen på hönsfångst.

And. Nilsson. Klasaröd Vollsjö. 3/7 21.

Person- 353.

Under det att Skumpen vistades vid riksdagen i Stockholm var det alltid i sin färsingadräkt, som han uppträdde. Han satte en ära i att vara bonde och lade icke bort sina gula skinnbyxor. Det berättas att vid ett tillfälle frågade en herre honom vad han ville ha för "bistockarna." - De äro icke till salu för pengar, svarade Nils Månnsson, men första bästa svärmska' du få gratis om du är vänlig passar upp.

294

Anders Nilsson. Klasaröd

ACC. NR M. 466 : 204.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: 1921

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

195.

Person- 354.

Nils Månsson i Skumparp var synnerligen god vän med en bonde i Grenninge, och tog merendels alltid in hos denne innan han gick i kyrkan. En gång talade man om Adam och Eva och kvinnornas nyfikenhet, varvi Nils Månsson gjorde gällande att kvinnorna alltid varit nyfikna och lätta till att råka i förtre-telse. Hustrun i gården bestred detta. "Ja, ja" svarade Nils Månsson och såg hemlighetsfull ut. "Den som lever får se."

Nästa söndag kom han åter in i gården innan han gick i kyrkan. Han medförde då en påse, som han satte i förstugan. "Rör icke min påse," sade han flera gånger till hustrun innan han gick. Därefter gingo de båda männen till kyrkan.

Man när hustrun blivit ensam tänkte hon. "Det var besynnerligt med den där påsen. Vad kan han väl ha för något i den. Jag måste se," och så gick hon för att öppna en smula på knytet. Till sin stora häpnad fann hon att detta innehöll ett helt bål-getingabo. Hon sprang i förskräckelsen från alltsammans och bålgetingarna flögo omkring i rummen så att hustrun måste fly fället. När de båda männen kommo tillbaka från kyrkobesöket

295

296

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
Härad: *Adress:*
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1921 *Född år* ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

196.

funno de bålgetingarna svärma överallt. "Jag ser du har varit i min påse," sade Skumpen. "Och likväl varnade jag dig därför. Nu ska du inte en annan gång säga, att det blott var den första Eva, som blivit känd för sin nyfikenhet. Hon har sannerligen sina efterföljare även i dag." Och så skrattade han hjärtligt åt knepet. (And. Nn.)

Orts. 355.

I min ungdom hittade man på fädernegården hemma i Lövestad, under det man skulle gräva ned en sten, säkerligen ett helt tjog stenyxor. Men drängarna satte icke större värde på dessa, än de slogo sönder dem allesammans och kastade dem sedan med övriga småstenar som användes i och för fyllande av det hål som uppstått.

And. Nn.

297

Spökeri. 356.

De gamla brukade tala om , att det förr i världen fanns en gammal ryttare vid namn Löfgren i Löfvestad, som föreföll litet besynnerlig. Orsaken härtill var följande.

ACC. NR M. 466 : 206.

Landskap: Skåne
Härad:
Socken:
Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson
Adress:
Berättat av:
Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En kväll hade denne Löfgren suttit på Brösarps gästgivaregård; det hade därvid blivit tal om en förbrytare vid namn Ola Bonne som några dar förut blivit hängd och fortfarande hängde kvar i galgen. "Vad ger ni mig, om jag går upp att hämta Ola Bonnes finger?" utbrast Löfgren. Man betvivlade att han vågade sig i väg. Men strax därefter var Löfgren försunnen. En kort stund senare var han åter tillbaka. Och verkligen hade han icke varit uppe på Galgbacken och avskurit Bonnens fingrar, som han medförde. Han vann därför också det vad, som han förut hade ingått. Men det märkliga var att han sedan dess aldrig blev av med dessa fingrar, utan han fick dragas med dem så länge han levde. Var han än gick eller stod hade han alltid Ola Bonnes fingrar med sig. Han sökte både prästen, läkare och kloka, men ingen kunde hjälpa honom av med dem. Han lade dem i likkistor, där folk dött, kastade dem i både eld och vatten, men då han kände efter, lågo de allt fortfarande kvar i fickan. Och då han fick en pojke bar denne två fingrar mer än han skulle på händerna. Och fick bära dem så länge han levde. Löfgren själv fick taga Ola Bonnes fingrar med sig i

197

298

299

300

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson
 Härad: *Adress:*
 Socken: *Berättat av:*
 Uppteckningsår: 1921 *Född år* ..... i .....

graven. Det var det enda sätt man hade att få dem ur huset.
 And. NN.

Djur. Betesgång. 357.

Min farfar, som var boende i Lövestad, brukade ofta tala om att i hans ungdom hade de ännu hästar därstädes, som gingo ute både vinter och sommar. De kallades gemenligen "skogsök". Under riktigt kalla vintrar, då mycken snö fallit, brukade man ge dem hö, men annars födde de sig på det de kunde finna i skogen.
 And. Nn.

Troll. 358.

Äldre människor höllo före att det fanns troll i de stora Löfvestadsskogarna. Min farfar brukade sålunda omtala, att sent en afton då han kom ridande upp i skogen för att se efter de där befintliga skogsöken, som han hade att ge hö ur ett par säckar, som han medförde på hästryggen, blev det plötsligt ett förfärligt fnysande bland dessa. Han började se efter vad som stod på, och fann därvid en förfärligt hög manlig gestalt, stor som ett träd, resa sig bland dem. Han var klädd i en hög hatt.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

198,

301

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Adress:

Berättat av:

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

199.

Samtidigt slog han pannan mot en väldigt hög bok så att det riktigt blossade omkring. Farfar blev rädd och skyndade sig hem så fort sig göra lät.

And. Nn.

Snapphanar. 359.

Det finnes en djup håla i skogen vid Löfvestad, som gemenligen benämnes snapphanegraven. I denna säges i forna tider snapphanar ha legat dolda, då de passade på svenska strövkårer. Man tror ävenledes att en kvarlåmnad skatt där någonstädés skall förefinnas.

And. Nn.

302

Do. 360.

De allra flesta snapphanarna säges ha uppehållit sig i Långaröds socken under den tid kriget varade. De gjorde trakten osäker vida omkring och begingo många hemska dåd.

Do. 361.

Bönderna i Löfvestad hade under snapphanetiden sina tillhörigheter dolda i kyrkan, så att de i händelse av överfall gemensamt kunde försvara dem där.

And. Nn.

303

ACC. NR M. 466 : 209.

Landskap: Skåne

Härad:

Socken:

Uppteckningsår: 1921

Upptecknat av: Pehr Johnsson

Adress:

Berättat av:

Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

200

Arbete. 362.

Under äldre tider hade bönderna i Långaröds, Frenninge och Löfvestads socknar här i Färs härad att dels göra arbete, del satt på egen bekostnad leverera ett visst antal famnar ved till Andraruums alunbruk, och omtalade äldre personer i min barndom, att det fanns omänskliga fogdar där, som, i fall det fattades några träd i en famn, eller veden icke höll måttet, utan var för kort, brukade avstraffa de felande med spö.

And. Nn.

Källor. 363.

304

Det finns en källa i närheten av Vollsjö som gemenligen kallas Wintertissle källa. De gamlentrodde att om man drack ⁿ av dennes vatten, så kunde man erhålla sin ungdom och spästighet tillbaka. Och det saknades icke ⁿ/folk, som foro rätt lång väg för att dricka av dess vatte. Källan är belägen strax vid Frenninge. Per Åkesson. Frenninge. 75 år. 4/7 21.